

STAVOVI MEĐUNARODNIH ORGANIZACIJA NA SUZBIJANJE SIROMAŠTVA I NEZAPOSLENOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

Dušan Jerotijević Docent; Poslovni i pravni fakultet, Univerzitet „Union - Nikola Tesla“ Beograd, Srbija, dusanjerotijevic@gmail.com

Milosav Miličković Docent; Poslovni i pravni fakultet, Univerzitet „Union - Nikola Tesla“ Beograd, Srbija, milickovicm@gmail.com

Aljoša Kostić Diplomirani ekonomista; Fakultet poslovne ekonomije, Panevropski univerzitet Apeiron Banja Luka, Bosna i Hercegovina; aljoša.z.kostic@apeiron-edu.eu

Apstrakt: Nacionalne države zadržale su svoje mjesto kao osnovne političke jedinice u međunarodnim odnosima uz značajan uticaj vodećih sila u istim. Savremene međunarodne organizacije mogu se svrstati u vladine međunarodne organizacije (finansiraju se iz vladinih budžeta) i nevladine međunarodne organizacije (finansiraju se uglavnom iz državnih proračuna, kao i ostalih institucija). Međunarodne organizacije u BiH u poslijeratnom periodu provode veliki broj projekata, a prije svega se to odnosi na: unapređenje ekonomije, povećanje konkurentnosti proizvođača, ravnopravnosti polova, unapređenje institucija, podrška povratnicima, podrška MSP, smanjenju nezaposlenosti, suzbijanju siromaštva itd. Iz navedenog se može zaključiti da je veliki broj projekata usmjeren prema razvoju ekonomije, suzbijanju nezaposlenosti i siromaštva, što će i biti primarno istraživanje ovog rada. Prema navedenom, opravdano je postaviti osnovni cilj istraživanja ovog rada i to: „Istražiti i predstaviti tabelarno, grafički, te interpretirati teorijski u kojoj mjeri su međunarodne organizacije u Bosni i Hercegovini imale uticaja kod suzbijanja siromaštva i smanjenja stope nezaposlenosti, te da li postoji razlika između pristupa kod drugih država domaćina.“ U predistraživanju za ovaj rad, utvrđeno je da ne postoje kvalitetni podaci o uloženim sredstvima u ovaj segment od strane Međunarodnih organizacija, pa se pristupilo prikupljanju primarnih podataka. Primarni podaci prikupljeni su od predstavnika Međunarodnih organizacija, zaposlenih u istim, kao i stranoj diplomatiji. U skladu sa navedenim, moguće je postaviti osnovnu hipotezu rada koja aglasi: „Međunarodne organizacije koje su zastupljene na teritoriji Bosne i Hercegovine nisu na adekvatan način odgovorile zadatku kada je u pitanju smanjenje nezaposlenosti i suzbijanje siromaštva“. Utvrđeno je da ni same organizacije nisu u potpunosti zadovoljne urađenim po pitanju siromaštva i nezaposlenosti, čime je postavljena hipoteza

donekle i dokazana. Pored osnovne hipoteze rada, postavlja se i pomoćna, a koja glasi: „Međunarodne organizacije u Bosni i Hercegovini su u većoj mjeri doprinijeli suzbijanju siromaštva nego što je to slučaj sa smanjenjem nezaposlenosti“ koja je takođe dokazana.

Ključne riječi: međunarodna organizacija; nezaposlenost; suzbijanje siromaštva; primarni podaci; model.

JEL klasifikacija: I32, J64.

UVODNA RAZMATRANJA

Uprkos dinamičnosti i turbulentnosti suvremenih svjetskih odnosa, množenje ne državnih aktera, razvoja transnacionalnih odnosa i posljednične složene međuo-visnosti, država nevoljko žrtvuje svoju suverenost u korist nadnacionalnih entiteta. Međutim, valja se podsjetiti kako nacionalne države kakve danas poznajemo nisu oduvijek činile temelj ljudskih odnosa. Ustvari nacionalne države preuzele su ovu dominantnu ulogu tijekom proteklih 100 godina, a kao autoritativni organizacioni oblik struktuiranja ljudskog političkog života koncept nacionalne države globalno se proširio tek tijekom prošlog stoljeća. S druge strane, međunarodne organizacije počinju se pojavljivati unutar zadnjih 50 godina, s tim da ih je poslije drugog svjetskog rata bilo tek tresetak. Dok, u drugoj polovici dvadsetog stoljeća stvaraju se već stotine takvih organizacija. (Bennett & Oliver, 2004).

U žarištu studije nalaze se međunarodne vladine organizacije zbog njihovog uticaja na djelovanje državnih vlasti u međunarodnim odnosima, gdje se prije svega misli da ekonomske, geografske i druge uticaje (Vukadinović, 2004). Pored toga, sve više su dominantne i nevladine međunarodne organizacije, kako one profitne, tako i neprofitne, te njihov uticaj također, postaje sve dominantniji. Zajedničke značajke međunarodnih organizacija, kako vladnih, tako i nevladinih su: (Stanko, 1997) postojanje trajne organizacije osnovane za provedbu stalne zadane lepeze funkcija, dobrovoljno članstvo stranaka koje ispunjavaju određene uvijete, postojanje temeljnog akta kojim se određuju ciljevi, ustroj i metode djelovanja, postojanje konzistentnog organa sa širokom predstavljenošću članica i djelovanje stalnog tajništva sa zadatkom kontinuiranog izvršavanja administrativnih, istraživačkih i informacijskih funkcija. Pored toga, međunarodne organizacije su u pravlu utemeljene nekim sporazumima ili ugovorima, u cilju očuvanja suverenosti države, djeluju na načelima konsenzusa, preporuka i saradnje, a ne kroz prisilu i izvršenje.

Kroz istraživanje predstavljeni su stavovi ispitanika o uticaju Međunarodnih organizacija u Bosni i Hercegovini i njihov direktni, kao i indirektni uticaj na

ekonomske indikatore, a prije svega na nezaposlenost, te socijalni aspekt suzbijanje siromaštva (Smajić, 2005). Obzirom na ograničenost podataka koje mjere uticaj Međunarodnih organizacija, na nezaposlenost i suzbijanje siromaštva, rad daje originalnu notu ovoj grani, i predstavlja jedinstveno istraživanje na području Bosne i Hercegovine.

Metodologija rada obuhvata prikupljanje podataka od svih relevantnih subjekata koji mogu dati odgovore na uticaj međunarodnih organizacija na ekonomomske indikatore, prije svega na suzbijanje nezaposlenosti i socijalni aspekt, suzbijanje siromaštva. Metode koje su se koristile u ovom istraživanju su deskriptivna statistika i odgovarajući statistički testovi, na osnovu kojih se došlo do zaključaka vezanih za uticaj Međunarodnih organizacija u BiH.

Već je spomenuto, da o navedenoj temi niko od autora nije radio slično istraživanje, a kada su u pitanju sekundarni podaci, kao i analiza istih, može se zaključiti da nisu dostupni kod pretraživača. Na osnovu rečenog, može se zaključiti da ova analiza je jedinstvena na ovom području, kada je u pitanju ova tema, kao i rezultati istraživanja.

MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE U BOSNI I HERCEGOVINI

Sa Dejtonskim mirovnim sporazumom okončan je oružani sukob u BiH, čijim je Aneksom IV (Ustavom BiH), čl. I.1., jasno naznačeno da država "nastavlja svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država, sa unutrašnjom strukturom modificiranom ovim Ustavom, i sa postojećim međunarodno priznatim granicama". Neki smatraju da ustavopravni poredak BiH prati određene protivrječnosti. U početku se smatralo da BiH ne bi uspjela bez direktnog učešća međunarodnog faktora na polju državnog prava. Odlukama visokog predstavnika u BiH, uvedena je KM kao bh. valuta, određeni su državni simboli, ustanovljen čitav niz pravosudnih institucija, nametnuti mnogi zakoni itd. Kada se govori o **međunarodnim organizacijama i njihovom djelovanju u BiH, treba razriješiti složen pojam, ulogu i značaj međunarodne zajednice kao šireg političkog aparata**. Aktivnosti međunarodnih organizacija jedino se mogu shvatiti kroz prizmu međunarodne zajednice u BiH kao njenog sastavnog elementa. Dok se načelno razgovora o eventualnim reformama, ipak se ističe da je primarna odgovornost domaćih političkih subjekata da rasprave i usvoje dogovorene promjene, a uloga međunarodnih organizacija (i zajednice) ostaje ograničena. Odatle I odgovor na konkretan uticaj međunarodnih organizacija na nezaposlenost i suzbijanje siromaštva. (Dimitrijević & Stojanović, 2004).

U narednom dijlu koji slijedi predstavljene su specijalizovane agencije koje djeluju na teritoriji Bosne i Hercegovine kao međunarodne organizacije, kako vladine, tako i nevladine i djeluju sa različitim temama u okviru određenih projekata, koji finasira međunarodna zajednica, preko svojih fondova. Međunarodne organizacije u BiH su prisutne kroz: vlastita predstavništva ili u sklopu Misije OUN u BiH. Međunarodne organizacije zajedno sa svojim ciljevima postojanja u BiH su sljedeća:

- **Organizacija ujedinjenih nacija za ishranu i poljoprivredu (FAO)** – koja ima za cilj podizanje standarda ishrane i života, unapređenje poljoprivredne proizvodnje, unapređenje uslova seoskog stanovništva itd. Organi kojima ova međunarodna organizacija odgovara su Konferencija UN-a, Vijeću i Generalnom sekretaru.
- **Međunarodna agencija za atomsku energiju (IAEA)** – koja ima za cilj promociju sigurne upotrebe nuklearnog i radioaktivnog materijala, a iznad sebe imaju organe Opća konferenciju i Odbor guvernera.
- **Međunarodna organizacija za civilno zrakoplovstvo (ICAO)** – ima za cilj uspostavljanje međunarodnog standarda sigurnosti u zračnom prostoru, usvajanje preporuka o načinu rada zemaljskih posada i posada u zrakoplovima i formulisanje pravila koja važe u zračnom prostoru.
- **Međunarodni fond za poljoprivredni razvoj (IFAD)** – koji ima za cilj davanje pozajmica i kredita za projekte unapređenja prehrambene industrije, navodnjavanje, ribarstvo i ishrane i podrška društvenom razvoju, rodnoj jednakosti, porastu nataliteta i zaštiti životne sredine.
- **Međunarodna organizacija rada (ILO)** – koji ima za cilj zagovaranje socijalne pravde i međunarodno priznata radna i ljudska prava, standardizacija radnog prava i unapređenje socijalnog dijaloga.
- **Međunarodni monetarni fond (IMF)** – koji ima za cilj pomoć međunarodnoj monetarnoj saradnji, održavanje stabilnosti svjetskih finasijskih tokova, pružanje pomoći u ostvarenju ekonomskog razvoja i postizanja pune zaposlenosti i pružanje privremenih finasijske pomoći radi sanacije budžetskog deficita i debalansa u vanjsko – trgovinskom poslovanju.
- **Međunarodna pomorska organizacija (IMO)** – koja ima za cilj podsticanje saradnje između država na tehnička pitanja, uspostavljanje standarda u oblasti moreplovstva, navigacije i prevencije zagađenja morskog prostranstva i unapređenje sigurnosti na moru i poduzimanje preventivnih antiterorističkih mjera.
- **Organizacija OUN – a za obrazovanje, nauku i kulturu (UNESCO)** – koji ima za cilj ostvarivanje saradnje između država u oblasti obrazovanja, društvenih i prirodnih nauka, kulture i komunikacije.

- **Organizacija za industrijski razvoj (UNIDO)** – ima za cilj unapređenje uslova života, te pružanja pomoći u kreiranju i ostvarenju programa za privredni razvoj u zemljama u rvoju i zemljama u tranziciji.
- **Poštanska unija (UPU)** – ima za cilj regulaciju međunarodnog prometa pošte, sprovođenje standardizacije poštanskih usluga i formulisanje preporuka za unapređenje kvaliteta usluga.
- **Svjetska zdravstvena organizacija (WHO)** – ima za cilj koordiniracija programa istraživanja u oblasti prevencije bolesti i unapređenja primarne zdravstvene zaštite i rukovođenje programima vakcinacije.
- **Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo (WIPO)** – koja ima za cilj ostvarivanje saradnje iz oblasti zaštite autorskih prava i pronalazačkih prava, pružanje tehničke i pravne pomoći u zemljama u razvoju i rješavanje sporova iz oblasti intelektualnog vlasništva.
- **Svjetska meteorološka organizacija (WMO)** – koja ima za cilj ostvarivanje saradnje u razmjeni meteoroloških informacija, istraživanje meteoroloških prilika i zagađenosti zraka.
- **Svjetska trgovinska organizacija – (WTO)** – ima za cilj nadzor nad primjenom pravila međunarodne trgovine, rješavanje sporova iz oblasti međunarodne trgovine, nadzor nad nacionalnim vanjskotrговинском politikom zemalja članica i tehnička pomoć zemljama u razvoju.
- **Grupacija Svjetske banke** – ima za cilj borbu protiv siromaštva i unapređenje životnog standarda.
- **Svjetska turistička organizacija (WTO)** – ima za cilj razvoj sigurnosti svjetskog turizma.

Prethodno su predstavljene Međunarodne organizacije koje djeluju na prostoru Bosne i Hercegovini raznim projektima iz svoje nadležnosti. Svi projekti bi trebali imati za cilj unapređenje Bosne i Hercegovine i standarda njegovih građana. Kao što se moglo zaključiti iz ciljeva međunarodnih organizacija koje su opisane, može se vidjeti da su neke direktno zadužene za suzbijanje siromaštva i smanjenje stope nezaposlenosti, dok su neke indirektno uključene. Prema tome, upravo ove organizacije, kao i predstavnici diplomatije će biti ispitani u analizi ovog rada, gdje će se tražiti da ocjene u kojoj mjeri su doprinijeli suzbijanju siromaštva i smanjenju stope nezaposlenosti, kako direktno, tako i indirektno (Lapenda, 2007).

Prosječno učešće FDI u BDP u Bosni i Hercegovini je 437,500 miliona eura, što je skoro duplo veći iznos od onoga sa kraja 2016. godine, što pokazuje trend opadanja. Prosječna stopa nezaposlenosti u Bosne i Hercegovine iznosi 26,74%, što je za 1% manja nego je to sa krajem 2016.godine. Kod nezaposlenosti se vidi

blagi trend pada. Prosječna neto plaća iznosi 405 eura, što je za 23 eura manje nego sa krajem 2016. godine. Varijabla neto plaće također ima trend rasta za-
dnjih godina (Obhodaš & Jaganjac, 2018).

ANALIZA UTICAJA MJERA MEĐUNARODNIH ORGANIZACIJA NA SUZBIJANJE SIROMAŠTVA I SMANJENJE NEZAPOSLENOSTI U BIH

Pitanje procesa upravljanja u svim organizacijama s izraženom hijerarhijskom strukturom izuzetno je složeno i jednako apstraktno kako za same sudionike, tako i za sve one koji se bave proučavanjem ove teme. Proces upravljanja uključuje odlučivanje temeljeno na odgovarajućoj ekonomskoj analizi, iskustvu, praksi, mikro i makro okruženju i sposobnosti pojedinog menadžera da stvori simbiozu zasnovanu na svim saznanjima koja će u konačnici dovesti do donošenja odgovarajuće poslovne odluke (Šupuković, Jakupović, & Obhodaš, 2018).

Prikupljanje podataka je ostvareno uz pomoć anketnog upitnika. Tako prikupljeni podaci su sređeni uneseni u program i analizirani. Kod analize podataka koristit će se statističke metode, i to (Jerković, Obhodaš, & Iličić, 2019):

- Deskriptivna statistika se bavi mjerama centralne tendencije u okviru kojih se izračunava aritmetička sredina, medijana i modus, mjerama varijabiliteta, što uključuje raspon, standardnu devijaciju, varijansu, interkvartilni raspon i prosječno odstupanje, te grafičko i tabelarno prikazivanje podataka.
- Ako se koristi jednadžba za izračunavanje „F“ testa s, $r = 1$, tada bi se testirala hipoteza po kojoj je pojedinačna varijabla X_j bez poboljšanja predviđanja vrijednosti zavisne varijable u odnosu na preostale nezavisne varijable modela. Drugim riječima, testirala bi se sljedeća hipoteza:

$$H_0 : \beta_j = 0$$

gdje β_j nije jednako 0, i gdje j nije jednako 0.

Iz ranijih se primjera vidjelo da test nije mogao biti izveden uz pomoć Studentovog „T“ testa. Upotrebom metoda, koje izlaze iz okvira gradiva i onoga što je u ovoj knjizi opisano, a može biti porikazano da pripadajući F T testovi dovode do istog zaključka u pogledu svih testiranih hipoteza koje se odnose na pojedinačne varijable. Izračunana vrijednost obilježja t za koeficijent β_j jednaka je po računu kvadratnom korijenu iz pripadajuće varijable koja ima obilježje F. (Šošić, 1998)

Anketni upitnik koji se koristio u analizi, sadržavao je sljedeća pitanja, a koja su sastavljena iz dva dijela:

- prvi je demografski dio upitnika, gdje su osnovne karakteristike ispitanika,
- drugi dio upitnika su postavljene tvrdnje koje se bave isključivo problematikom suzbijanja siromaštva i smanjenja stope nezaposlenosti, a gdje su ponuđeni odgovori postavljeni prema Likertovoj skali, gdje se 1 smatra najmanjim stepenom slaganja, a 5 najvećim stepenom slaganja.

Tabela 1. Demografski dio upitnika

Spol	Muško, b) Žensko
Predstavnik:	Međunarodne organizacije, b) Diplomacije
Starosna struktura	Do 35 godina, b) od 35 do 45, c) od 45 do 55, d) više od 55
Stručna sprema	SSS, b) VSS, c) Magistar nauka ili master, d) Doktor nauka

Izvor: Autori

Tabela 2. Pitanja vezana za suzbijanje siromaštva i smanjenje nezaposlenosti

Pitanja	Za suzbijanje siromaštva					Za smanjenje stope nezaposlenosti				
U kojoj mjeri je vaša organizacija imala projekte vezane:	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Implementacija projekta je bila uspješna vezano:	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Slažem se da je bilo dovoljno projekata vezanih:	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Za narednu godinu planirani projekti vezani su:	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Međunarodne organizacije su zaslužne i svojim projektima doprinijele:	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
U poređenju sa drugim državama, Međunarodne organizacije su značajno veća sredstva uložili u Bosnu i Hercegovinu za:	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
U budućnosti će se raditi na projektima koji imaju za cilj:	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

Izvor: Autori

Upitnik je poslan na adrese svih Međunarodnih organizacija u Bosni i Hercegovini i na većinu ambasada. Odgovor je stigao sa 37 adresa, tako da se može zaključiti, obzirom na broj istih, da se radi o prilično reprezentativnom uzorku. Također, bitno je napomenuti, da je sa adrese nekih Međunarodnih organizacija, odnosno predstavnika diplomatije, došla po dva odgovor, od dvije različite strane uposlenih.

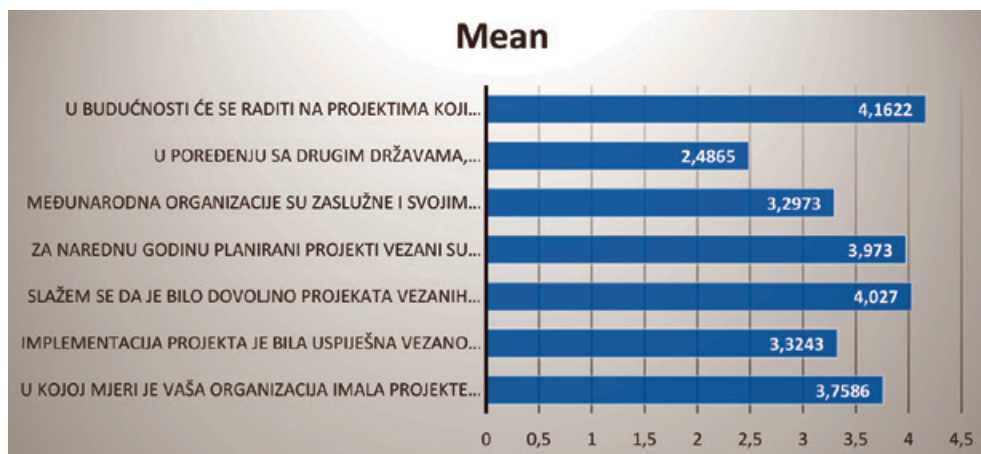
Tabela 3. Deskriptivna analiza odgovora vzanih za suzbijanje siromaštva

	Descriptive Statistics				
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
U kojoj mjeri je vaša organizacija imala projekte vezane za suzbijanje siromaštva	37	2.00	5.00	3.7568	.83017
Implementacija projekta je bila uspješna vezano za suzbijanje siromaštva	37	2.00	5.00	3.3243	.91451
Slažem se da je bilo dovoljno projekata vezanih za suzbijanje siromaštva	37	2.00	5.00	4.0270	.72597
Za narednu godinu planirani projekti vezani su za suzbijanje siromaštva	37	3.00	5.00	3.9730	.68664
Međunarodna organizacije su zaslužne i svojim projektima doprinijele suzbijanju siromaštva	37	1.00	5.00	3.2973	1.02374
U poređenju sa drugim državama, Međunarodne organizacije su značajno veća sredstva uložili u Bosnu i Hercegovinu za suzbijanje siromaštva	37	1.00	4.00	2.4865	.76817
U budućnosti će se raditi na projektima koji imaju za cilj suzbijanje siromaštva	37	3.00	5.00	4.1622	.60155
Valid N (listwise)	37				

Izvor: Autori

Iz tabele se može zaključiti da se ispitanici slažu sa tvrdnjom da će u budućnosti raditi na projektima koji imaju za cilj suzbijanje siromaštva, sa ovom tvrdnjom se ispitanici u najvećoj mjeri slažu, kao i sa tvrdnjom da je bilo dovoljno projekata vezanih za suzbijanje siromaštva. Nešto manja prosječna ocijena je da su za narednu godinu planirani projekti vezani za suzbijanje siromaštva. Ispitanici se donekle slažu i sa tvrdnjom da je njihova organizacija imala projekte koji se bave problematikom suzbijanja siromaštva.

Mišljenje ispitanika je podjeljeno kad je u pitanju tvrdnja da su njihovi projekti bili uspješni, te da su pomogli u suzbijanju siromaštva, dok se ne slažu sa tvrdnjom da Međunarodna zajednica više sredstava ulaže kod suzbijanja siromaštva u Bosnu i Hercegovinu, u odnosu na druge države. Naredni grafički prikaz predstavlja kretanje aritmetičkih sredina po svim analiziranim tvrdnjama vezanih za suzbijanje siromaštva.

Grafikon 1. Aritmetičke sredine vezane za varijable suzbijanja siromaštva

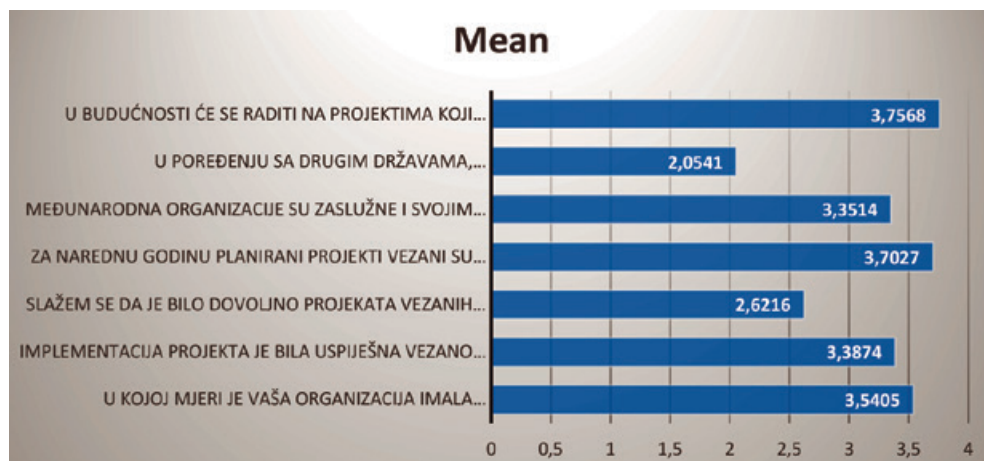
Izvor: Autori

Tabela 4. Deskriptivna analiza varijabli vezanih za smanjenje stope nezaposlenosti

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
U kojoj mjeri je vaša organizacija imala projekte vezane smanjenje stope nezaposlenosti	37	2.00	5.00	3.5405	.80259
Implementacija projekta je bila uspješna vezano smanjenje stope nezaposlenosti	37	2.00	5.00	3.3784	.68115
Slažem se da je bilo dovoljno projekata vezanih za smanjenje stope nezaposlenosti	37	1.00	4.00	2.6216	.72078
Za narednu godinu planirani projekti vezani su za smanjenje stope nezaposlenosti	37	2.00	5.00	3.7027	.96796
Međunarodne organizacije su zaslužne i svojim projektima doprinijele smanjenju stope nezaposlenosti	37	2.00	4.00	3.3514	.53832
U poređenju sa drugim državama, Međunarodne organizacije su značajno veća sredstva uložili u Bosnu i Hercegovinu za smanjenje stope nezaposlenosti	37	1.00	3.00	2.0541	.70498
U budućnosti će se raditi na projektima koji imaju za cilj za smanjenje stope nezaposlenosti	37	3.00	5.00	3.7568	.54800
Valid N (listwise)	37				

Izvor: Autori

Rezultati analize pokazuju vidno manje prosječne vrijednosti, odnosno stepen slaganja smanjenja stope nezaposlenosti od strane Međunarodnih organizacija u odnosu na suzbijanje siromaštva, iako se postavlja u čemu je suštinska razlika. Pa tako, najveći stepen slaganja ispitanici imaju sa tvrdnjom da se planir naredne godine raditi na projektima smanjenja stope nezaposlenosti, kao i da će se u budućnosti raditi na istom. Ostale prosječne vrijednosti uglavnom pokazuju da su mišljenja ispitanika podjeljena po pitanju navedene tvrdnje, tačnije po pitanju implementacije projekata i da Međunarodne organizacije imaju zaslug u eventualnom smanjenju stope nezaposlenosti u BiH. Ispitanici se nisu složili sa tvrdnjom da u BiH se više ulaže po pitanju projekata koji imaju za cilj smanjenje stope nezaposlenosti, kao i tvrdnje da se slažu da je bilo dovoljno projekata koji su vezani za smanjenje stope nezaposlenosti. Sljedeći grafički prikaz predstavlja kretanje prosječnih vrijednosti po svim analiziranim tvrdnjama.

Grafikon 2. Aritmetičke sredine vezane za varijable smanjenju stope nezaposlenosti

Izvor: Autori

Tabela 5. T – test postojanja zanačajne statističke razlike između odgovora ispitanika vezanih za suzbijanje siromaštva i smanjenja stope nezaposlenosti

Mean	Paired Differences		t	df	Sig. (2-tailed)	
	Std. Deviation	Std. Error Mean				
Pair 1 U kojoj mjeri je vaša organizacija imala projekte vezane za suzbijanje siromaštva - U kojoj mjeri je vaša organizacija imala projekte vezane smanjenje stope nezaposlenosti	.2162	1.45555	.23929	.904	36	.372
Pair 2 Implementacija projekta je bila uspješna vezano za suzbijanje siromaštva - Implementacija projekta je bila uspješna vezano smanjenje stope nezaposlenosti	-.054	1.17724	.19354	-.279	36	.782
Pair 3 Slažem se da je bilo dovoljno projekata vezanih za suzbijanje siromaštva - Slažem se da je bilo dovoljno projekata vezanih za smanjenje stope nezaposlenosti	1.405	.95625	.15721	8.940	36	.000
Pair 4 Za narednu godinu planirani projekti vezani su za suzbijanje siromaštva - Za narednu godinu planirani projekti vezani su za smanjenje stope nezaposlenosti	.2702	1.12172	.18441	1.466	36	.151
Pair 5 Međunarodna organizacije su zaslužne i svojim projektima doprinijele suzbijanju siromaštva - Međunarodna organizacije su zaslužne i svojim projektima doprinijele smanjenju stope nezaposlenosti	-.054	1.15340	.18962	-.285	36	.777
Pair 6 U poređenju sa drugim državama, Međunarodne organizacije su značajno veća sredstva uložili u Bosnu i Hercegovinu za suzbijanje siromaštva - U poređenju sa drugim državama, Međunarodne organizacije su značajno veća sredstva uložili u Bosnu i Hercegovinu za smanjenje stope nezaposlenosti	.4324	1.11904	.18397	2.351	36	.024
Pair 7 U budućnosti će se raditi na projektima koji imaju za cilj suzbijanje siromaštva - U budućnosti će se raditi na projektima koji imaju za cilj za smanjenje stope nezaposlenosti	.4054	.86472	.14216	2.852	36	.007

Izvor: Autori

Na osnovu urađene analize, može se zaključiti da je T – test pokazao da postoji značajna statistička razlika između tri od 7 testiranih varijabli, i to sljedeće varijable:

- Slažem se da je bilo dovoljno projekata, jer je $p = 0,000 < 0,05$.
- U poređenju sa drugim državama, Međunarodne organizacije su značajno veća sredstva uložili u Bosnu i Hercegovinu, jer je $p = 0,024 < 0,05$.
- U budućnosti će se raditi na novim projektima, jer je $p = 0,007 < 0,05$.

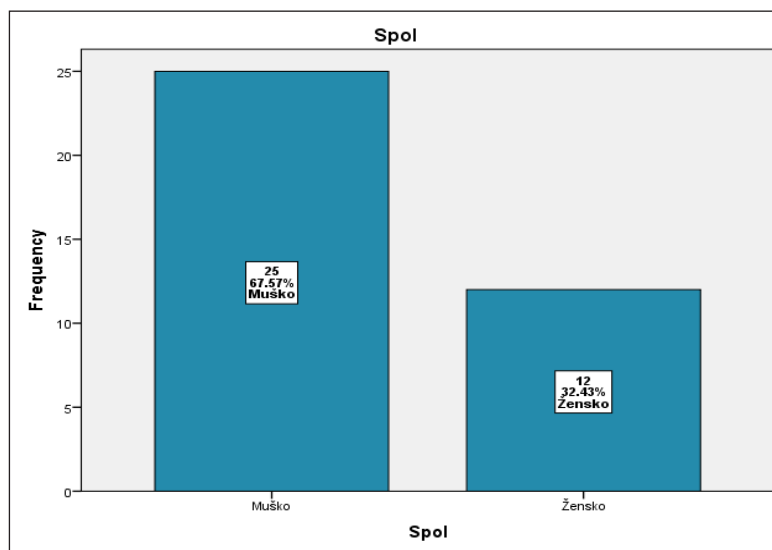
Kod ostale četir analizirane tvrdnje utvrđeno je da ne postoji značajna statistička razlika između odgovora dvije ispitane skupine.

Tabela 6. Spol ispitanika

		Spol			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Muško	25	67.6	67.6	67.6
	Žensko	12	32.4	32.4	100.0
	Total	37	100.0	100.0	

Izvor: Autori

U ispitanom uzorku bilo je prisutno 25 muškaraca i 12 žena, što je u procenutualnom odnosu 67,6/32,4. Grafički prikaz također prikazuje spolnu strukturu ispitanika:

Grafikon 3. Spol ispitanika

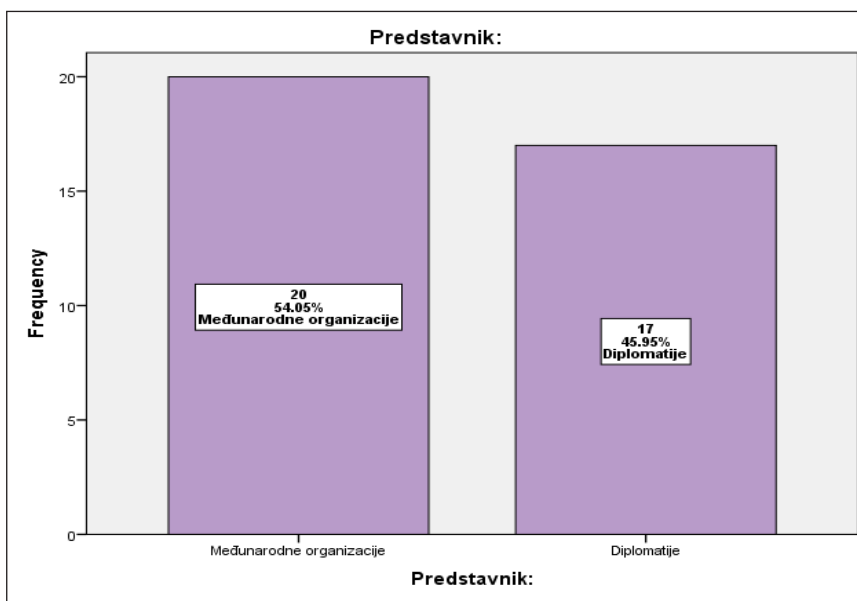
Izvor: Autori

Tabela 7. Predstavnici

		Predstavnik:			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Međunarodne organizacije	20	54.1	54.1	54.1
	Diplomatije	17	45.9	45.9	100.0
	Total	37	100.0	100.0	

Izvor: Autori

U analiziranom uzorku 20 isitanika je zaposleno u Međunarodnim organizacijama, dok je 17 ispitanih predstavnici diplomatije sa misijom u BiH. Grafički prikaz strukture odgovora predstavljen je na sljedećem grafikonu.

Grafikon 4. Predstavnici

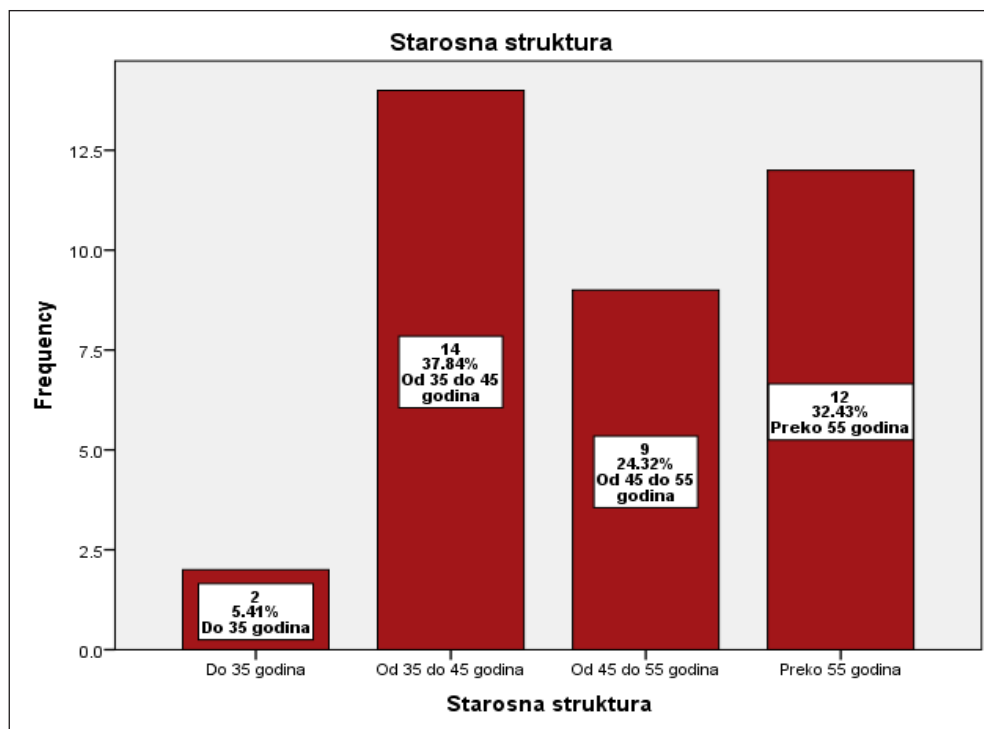
Izvor: Autori

Tabela 8. Starosna struktura

Starosna struktura				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Do 35 godina	2	5.4	5.4
	Od 35 do 45 godina	14	37.8	43.2
Valid	Od 45 do 55 godina	9	24.3	67.6
	Preko 55 godina	12	32.4	100.0
	Total	37	100.0	100.0

Izvor: Autori

U analiziranom uzorku ima najviše ispitanih starnsne dobi između 35 i 45 godina starosti, 37,8%, zatim onih koji imaju preko 55 godina, dok je najmanje ispitanih mlađih od 35 godina starosti. Grafički prikaz strukture odgovora predstavljen je:

Grafikon 5. Starosna struktura

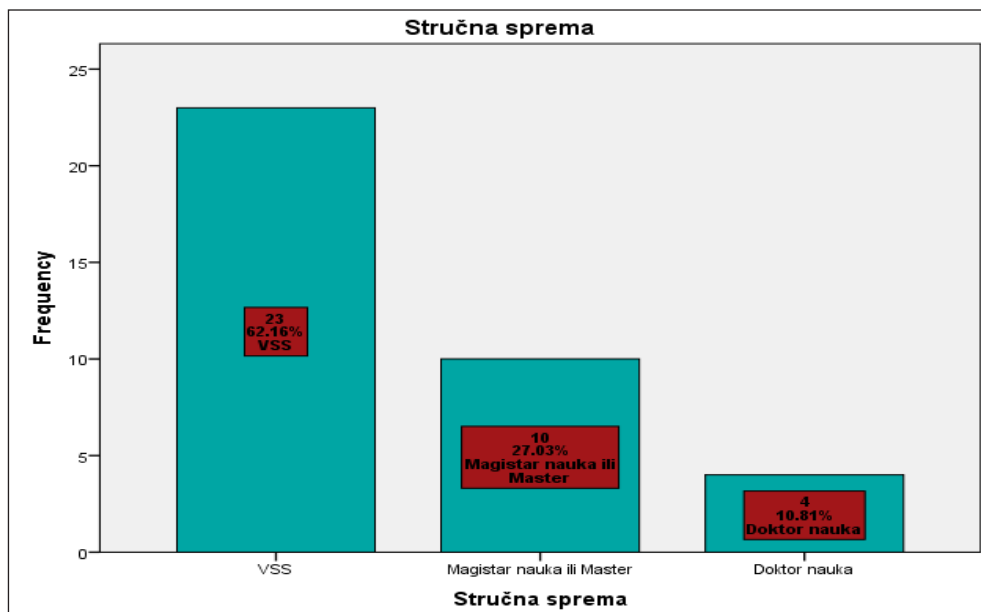
Izvor: Autori

Tabela 9. Stručna struktura

Stručna sprema					
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	VSS	23	62.2	62.2	62.2
	Magistar nauka ili Master	10	27.0	27.0	89.2
	Doktor nauka	4	10.8	10.8	100.0
	Total	37	100.0	100.0	

Izvor: Autori

U ispitanim uzorku najviše je ispitanika koji imaju VSS, tačnije 62,2%, zatim magistarstski studij, njih 27%, dok je ispitanika koji su doktori nauka 10,8%. Grafički prikaz predstavljen je na:

Grafikon 6. Stručna struktura

Izvor: Autori

ZAKLJUČAK

Tema ovog rada može se svrstati u dva segmenta, prvi je teorijsko istraživanje uloge Međunarodnih organizacija u Bosni i Hercegovini, gdje je istraženo u kojem smijeru djeluju i koje ciljeve imaju. Identifikovanje istih poslužilo je i za empirijsko istraživanje, a koje je sprovedeno prema ovoj ciljanoj skupini, pojačano

stranim diplomatama, koji su usko vezani za uticaj Međunarodnih organizacija. Teorijsko istraživanje, kao i realizovani projekti pokazali su dvojaku ulogu njihovog djelovanja. Prva je pomoć državi domaćinu u raznim projektima, u vidu podrške, osposobljavanja, edukacije, prekvalifikacije podizanja konkurentskih prednosti, podrške manjinama itd. Drugi je pak, vezan za prilagođavanje domaćih institucija, industrije, realnog sektora, malog biznisa itd., svjetskim tokovima, te osposobljavanje u segmentu, gdje iste utvrde komparativnu prednost domaćina, a u cilju povezivanja tržišta sa inostranim državama i bolje poslovne saradnje. Međutim, pored navedenog istraživački dio ovog rada usmijeren je u dva pravca, i to: suzbijanju siromaštva i smanjivanju stope nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini, te kolika je konkretna uloga Međunarodnih organizacija u tome. Zbog nedostatka sekundarnih podataka, pristupilo se prikupljanju podataka kroz anketni upitnik. Analiza rezultata istraživanja je pokazala da Međunarodne organizacije znatno veću pažnju daju suzbijanju siromaštva, nego smanjenju stope nezaposlenosti, iako su one direktno povezane. Ono što ohrabruje da za oba indikatora postoje planirani projekti u budućnosti, tačnije već naredne godine. Dokazano je da Međunarodne organizacije imaju isti tretman prema svim državama. Također, je dokazano da je jedan od primarnih ciljeva povezivanje država u vidu raznih vrsta saradnje, počev od ekonomske, socijalne, pravne, istraživačke itd. T testom je testirano postojanje statističke razlike između dvije ispitane skupine, gdje je utvrđeno da od sedam ispitanih varijabli, u tri slučaja postoji značajna statistička razlika između odgovora ispitanika po pitanju siromaštva i nezaposlenosti. Prema tome, može se zaključiti da je temeljna hipoteza ovog rada, koja glasi: *„Međunarodne organizacije koje su zastupljene na teritoriji Bosne i Hercegovine nisu na adekvatan način odgovorile zadatku kada je u pitanju smanjenje nezaposlenosti i suzbijanje siromaštva“*, donekle i dokazana. Naime, odgovor ispitanika su se kretali na skali od 2, a rijetke vrijednosti su bile veće od 4. Prema tome, može se zaključiti, da ni same organizacije nisu u potpunosti zadovoljne urađenim po pitanju siromaštva i nezaposlenosti, čime je postavljena hipoteza i dokazana. Posebna varijabla koja dokazuje navedeno je ispitana kroz pitanje da su zadovoljni brojem projekata koji suzbijaju nezaposlenost i siromaštvo, gdje je prosječan odgovor bio ispod 3. Pored osnovne hipoteze rada, istražena je i pomoćna, a koja glasi: *„Međunarodne organizacije u Bosni i Hercegovini su u većoj mjeri doprinijeli suzbijanju siromaštva nego što je to slučaj sa smanjenjem nezaposlenosti“*, **što je također dokazano, kroz deskriptivni dio analize, gdje je utvrđeno da ispitanici su u većoj mjeri vrijednovali urađeno kod suzbijanja siromaštva, u odnosu na smanjenje nezaposlenosti. Prema tome, može se zaključiti da je to dovoljan dokaz o ispitanjoj i potvrđenoj hipotezi.**

LITERATURA

- Bennett, L. A., & Oliver, J. K. (2004). *Međunarodne organizacije*. Zagreb.
- Dimitrijević, V., & Stojanović, R. (2004). *Međunarodni odnosi*. Beograd.
- Jerković, D., Obhodaš, I., & Iličić, L. (2019). *Uvod u tržišna istraživanja*. Vitez: Sveučilište/Univerzitet Vitez.
- Lapenda, S. (2007). *Diplomacija - načela i funkcije*. Split.
- Obhodaš, I., & Jaganjac, J. (2018). Mjerenje uticaja makroekonomskih indikatora na konkurentnost Bosne i Hercegovine primjenom regresione analize. *Journal of Economics and Politics of Transition*, 20(41), 1-9. Retrieved from <https://hrcak.srce.hr/file/302281>
- Smajić, Z. (2005). *Europska Unija za svakoga*. Eurocontact.
- Stanko, N. (1997). *Diplomacija - Metode i tehnike*. Zagreb: Barbat.
- Šošić, I. (1998). *Zbirka zadataka iz statistike*. Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Šupuković, V., Jakupović, S., & Obhodaš, I. (2018). Modeling the management process in the function of long-term goal fulfillment in Croatian companies. *Notitia - časopis za ekonomske, poslovne i društvene teme*, December 2018(5), 21-30. doi:10.32676/n.5.1.3
- Vukadinović, R. (2004). *Međunarodni politički odnosi*. Zagreb.

STANCES OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS ON POVERTY AND UNEMPLOYMENT IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Dušan Jerotijević

Assistant Professor; Faculty of Business and Law, „Union - Nikola Tesla“ University Belgrade, Serbia, dusanjerotijevic@gmail.com

Milosav Miličković

Assistant Professor; Faculty of Business and Law, „Union - Nikola Tesla“ University Belgrade, Serbia, milickovicm@gmail.com

Aljoša Kostić

Bachelor of Economics; Faculty of Business Economics, Pan-European University Apeiron Banja Luka, Bosnia and Herzegovina, aljosa.z.kostic@apeiron-edu.eu

Abstract: *The nation-states retained their target as the basic political units in international relations, with significant influence of the leading economic and military forces in them. Modern international organizations can be classified as government international organizations and non - government international organizations. In the first case, they are financed from government budgets, and non - governmental international organizations have funding sources mainly from state budgets, as well as from other institutions. (Andrew Duff, 2007) .*

International organizations in Bosnia and Herzegovina carry out a large number of projects in the post-war period, and above all it relates to: improving the economy, increasing the competitiveness of producers, gender equality - Gender, improving institutions, supporting returnees, supporting small and medium-sized businesses, reducing unemployment, combating poverty etc. From the above, it can be concluded that a large number of projects are geared towards developing the economy and combating unemployment and poverty, which will be the primary research of this paper. The analysis of International Organizations raises the question of the very purpose of project design in the host countries. The assumption is that it is twofold, both for the host state and for the (state) institutions that fund it. The first is that governmental international organizations are preparing a good business environment for their markets through International Organizations, and are expanding their influence there. The public institutions and the host country's domestic economy are preparing for the cooperation and eventual entry of their large companies and other interests. On the other hand, there are also non - governmental international organizations, which mainly deal with humanitarian projects and economic ones to a lesser extent. Accordingly, it is justifiable to set the basic aim of this paper's research: To research and present in tables, graphically, and to interpret theoretically the extent to which international organizations in Bosnia and Herzegovina have had an impact in combating poverty and reducing the unemployment rate, and whether there is a difference between accesses in other host countries. In the preliminary research for this paper, it was established that there is no quality data on the invested funds in this segment by the International Organizations, so the primary data collection was started. Primary data were collected from representatives of international organizations, employees of international organizations, as well as foreign diplomacy. The results of the analysis show the impact of the projects they have implemented on poverty alleviation and unemployment in Bosnia and Herzegovina. According to the above, it is possible to set the basic hypothesis of the work, which states: International organizations represented in the territory of Bosnia and Herzegovina did not adequately answer the task when it comes to reducing unemployment and combating poverty. In addition to the basic hypothesis of the work, there is an auxiliary one, which reads: International organizations in Bosnia and Herzegovina have contributed more to poverty reduction than has been the case with reducing unemployment.

Keywords: *international organization; unemployment; poverty alleviation; primary data; model.*

The JEL Classification: *I32, J64.*

